

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-64>

УДК 347.77:330.101

ПАТЕНТНИЙ ТРОЛІНГ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

PATENT TROLLING IN UKRAINE: MAIN PROBLEMS AND WAYS OF THEIR SOLUTION

Нагірна Мар'яна Ярославівнакандидат економічних наук, асистент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7680-2064>**Задоріжна Інна Марія Володимирівна**студентка,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4440-6550>**Nahirna Mariana, Zadorizhna Inna Mariia**

Lviv Polytechnic National University

Метою статті є дослідження та аналіз проблем використання об'єктів інтелектуальної власності в Україні. Дослідження патентного тролінгу показують нам, що недобросовісні власники патентів створюють безліч труднощів для підприємств як при експорті, так і імпорті товарів. Охарактеризовано вагомість та важливість впливу різних чинників на процес використання об'єктів інтелектуальної власності. Структуровано основні можливості вирішення проблеми, що дасть змогу ефективно та швидко загальмувати поширення та не допустити подальше виникнення патентного тролінгу. У статті наведені рисунки та таблиці, які допоможуть краще зрозуміти та окреслити сутність поставленого питання. Систематизовано покроковий план удосконалення нормативно-законодавчої бази та охарактеризовано декілька високоефективних методів протистояння патентним троллям. Наведений висновок щодо управління інтелектуальною власністю та правами інтелектуальної власності з багатовимірним завданням, що вимагає багатьох різних дій та стратегій, які мають узгоджуватися з національним законодавством та міжнародними договорами.

Ключові слова: патент, торгова марка, авторське право, інтелектуальна власність, експорт, імпорт, патентний тролль.

Целью статьи является исследование и анализ проблем использования интеллектуальной собственности в Украине. Исследования патентного троллинга показывают нам, что недобросовестные держатели патентов создают множество трудностей для предприятий как при экспорте, так и импорте товаров. Охарактеризованы значимость и важность влияния различных факторов на процесс использования объектов интеллектуальной собственности. Структурированы основные возможности решения проблемы, позволяющие эффективно и быстро затормозить распространение и не допустить дальнейшего возникновения патентного троллинга. В статье приведены рисунки и таблицы, которые помогут лучше понять и определить сущность поставленного вопроса. Систематизирован пошаговый план усовершенствования нормативно-законодательной базы и охарактеризованы несколько высокоэффективных методов противостояния патентным троллям. Приведен вывод по управлению интеллектуальной собственностью и правами интеллектуальной собственности с многомерной задачей, требующей многих различных действий и стратегий, которые должны согласовываться с национальным законодательством и международными договорами.

Ключевые слова: патент, торговая марка, авторское право, интеллектуальная собственность, экспорт, импорт, патентный тролль.

The purpose of the article is to study and analyze the problems of using intellectual property in Ukraine. Patent trolling research shows us that unscrupulous patent holders create many difficulties for businesses in both exporting and importing goods. Patent trolling should be considered as a negative and dishonest activity carried out by the subjects, in order to obtain a reward by abusing the mechanisms of legal protection of property rights to intellectual property, etc. The article highlights the problems of patent trolling in Ukraine, which significantly affect the conduct of business by patent owners. The validity and importance of the influence of various factors on the process of using

intellectual property is described. The main possibilities of solving the problem are structured, which will allow to effectively and quickly slow down the spread and prevent further emergence of patent trolling. The article provides figures and tables that will help to better understand and outline the essence of the question. The scheme of control of export and import of the goods containing objects of intellectual property is offered, also the list of export-import goods for 2020 which need the greatest protection from the state is resulted. Established that there is a need to change the procedure for recognition of individual rights to intellectual property through correction to the law. A step-by-step plan for improving the regulatory framework has been systematized and several highly effective methods of countering patent trolls have been described. The conclusion on the management of intellectual property and intellectual property rights with a multidimensional task, which requires many different actions and strategies that must be consistent with national law and international treaties is given. In particular, it is necessary to review the legislative system of Ukraine and to identify a number of legal omissions in it; pay attention to ensuring the possibility of appealing patents; ensure a reduction in the level of encouragement of trolls to obtain patents; provide support to companies involved in defending the rights of affected by patent troll companies in court.

Keywords: patent, trademark, copyright, intellectual property, export, import, patent troll.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день ситуація з використання об'єктів інтелектуальної власності є досить напруженою. На ринку щодня виникають інновації та нові продукти, які охоплюють велике коло споживачів, здійснюється значна кількість експортно-імпорتنих операцій. Проте, не всі власники нововведень звертають увагу на захист своєї інтелектуальної власності. Звичайно цим користуються патентні тролі. Також недобросовісні власники патентів отримують право власності на повсякденні, загальновідомі речі, що створює безліч проблем компаніям та тягне за собою затяжні судові засідання. Проблемою видачі невідповідних патентів є те, що експертиза на виявлення глибокої новизни продукту вже застаріла та не відповідає сучасним умовам.

Патентний тролінг як вид порушення прав інтелектуальної власності характеризується використанням прогалин у законодавстві. У зв'язку з цим в Україні існує нагальна потреба вдосконалення нормативно-законодавчої бази, пов'язаною з боротьбою з патентним тролінгом, оскільки чинне законодавство не забезпечує ефективних інструментів та механізмів впливу на недобросовісних заявників, створюючи тим самим сприятливі умови для поширення патентного тролінгу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження щодо виникнення, впливу і поширення «патентного тролінгу», а також пошуку можливих засобів мінімізації його впливу здійснено українськими економістами, юристами і практиками, серед яких Г. О. Андрощук [1], Р. Ф. Черниш [2], Балуєва О. В. та А. І. Лісютін [3].

Однак, поставлена проблема на даний момент не має чіткого та конкретного вирішення, що задовольнило б усі сторони. Тому необхідно подальше її осмислення для знаходження доцільних та обґрунтованих заходів щодо усунення проблеми.

Постановка цілей. Метою статті є опрацювання матеріалів щодо усунення патентного тролінгу. Детальне ознайомлення зі всіма проблемними місцями у законодавстві та встановлення низки заходів, аби звести до мінімуму, а згодом і повністю усунути дану проблему. Здійснення такого дослідження надасть змогу нам отримати обґрунтовану інформацію щодо заходів боротьби із патентними троллями.

Виклад основного матеріалу. Питання охорони власного майна нас оточують кожного дня, не виняток інтелектуальна власність. Сьогодні швидкими темпами в Україні набирає поширення патентний тролінг. За останні роки кількість виданих патентів зросла в рази, а якість експертизи на визначення глобальної новизни товару залишається на низькому рівні. Основними об'єктами на які впливає патентний тролінг – це товари широкого вжитку.

Патентний тролінг є недобросовісною практикою, що провадиться особами, які зловживають механізмами правової охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності, засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу товарів і послуг [4].

Патентний троль – це зневажливий термін, що використовується для опису компанії, яка використовує претензії щодо порушення прав об'єктів інтелектуальної власності для виграшу судових рішень з метою отримання прибутку або для придушення конкуренції.

В більшості випадків при патентному тролінгу мова йде про патенти на промисловий зразок. В цьому випадку перевіряється відповідність заявки, за яку відповідає заявник, усім формальним вимогам та сплаті обов'язкових платежів. Під вплив недобросовісних власників патентів попадають усі відомі товари, такі як: вішалки (2012 р.), дизайн Ipad (2013 р.) чи зовнішній вид блюд (страв). Сірники, пробки

для закупорювання пляшок, запальнички, лопатки для харчових продуктів, планшетні комп'ютери, двірні та віконні засуви й ручки, колби та корки для фармацевтичної продукції, зубочистки, респіратори, лампочки, світильники, господарські рукавички, різноманітні способи упаковки товарів та безліч інших об'єктів повсякденного вжитку, на які було одержано патенти та внесено їх до митного реєстру об'єктів інтелектуальної власності.

Для отримання максимального прибутку тролі вважають, що краще діяти так: потенційна жертва з початком виробництва продукції використовує захищені правом об'єкти інтелектуальної власності. Патентний троль з'являється з юридично бездоганно складеною претензією і вимагає величезних компенсаційних виплат [5].

Одним із прикладів патентного тролінгу, коли на митному кордоні затримували вантажі, які можна вважати загальновідомими (а саме гумові пробки для закупорювання флаконів, що широко застосовуються у фармакології). В 2012 р. зареєстрували промисловий зразок «дерев'яних плічок для одягу», який заборонив датській компанії JYSK ввозити цей «винахід» в Україну. У травні 2016 р. до Житомирської митниці ДФС надійшло звернення від патентного троля (власника патенту на промисловий зразок «вироби з граніту») щодо порушення його права. Відбулась фактична зупинка митного оформлення експорту продукції зазначеного типу.

Впродовж чотирьох останніх років Apple захищалася від 191 патентних тролів; у Samsung було 151, тоді як Dell мала справу щонайменше із 140. Тенденція до зростання кількості патентних тролів простежується і в Україні.

Відповідно виникає низка проблем, що потребують вирішення:

1) зростання кількості підприємств, що займаються купівлею патентів з метою вимагання компенсацій у великих компаній;

2) поширення порушення вимог світової новизни технології чи дизайну;

3) створення недобросовісної конкуренції.

Інтелектуальна власність потребує більшого захисту з боку держави. Актуальним є необхідність перегляду відповідних актів та законів, що забезпечують безпеку компаній від патентних тролів для забезпечення безпечного функціонування економіки.

Інтелектуальну власність поділяють на "авторське право і суміжні права" та "патентне право" (право промислової власності), спіль-

ною істотною ознакою яких є те, що об'єктами авторських прав та прав промислової власності виступають саме результати творчої діяльності людини.

Авторським правом регулюються відносини, які виникають в процесі створення та використання літературних, музичних і художніх творів, витворів кінематографії, наукових праць, серед яких необхідно виділити комп'ютерні програми та бази даних.

"Патентне право" охоплює охорону винаходу за допомогою патенту, захист певних комерційних інтересів за допомогою законодавства про товарні знаки і торгові найменування, а також законодавства про охорону промислових зразків [6].

Слід зазначити, що в Україні є ряд нормативно-правових документів з охорони прав об'єктів інтелектуальної власності. Діють такі законодавчі акти: закони України "Про авторське право і суміжні права" [7], "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" [8], "Про охорону прав на промислові зразки" [9], "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" [10], "Про охорону прав на сорти рослин" [11], "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем" [12] та інші.

Оскільки законодавство не є досконалим та має певні прогалини, то потрібно розглянути можливі варіанти його покращення, а також альтернативні варіанти вирішення проблеми. Держава повинна приділити увагу та ресурси для усунення наявних патентних тролів та забезпечити умови, що не дадуть змоги до появи нових. Потрібно скласти ряд дій та стратегію, за якою слід діяти для одержання бажаного результату. Досягнення поставленої мети буде відбуватися за такими рекомендованими кроками:

1) перегляд патентної системи України та детальне вивчення ряду юридичних упуцень;

2) протягом певного терміну, надавати можливість на оскарження видачі патенту в разі виявлення певних порушень та недостовірності інформації про новизну винаходу;

3) знизити заохочення недобросовісних осіб до отримання патентів, шляхом скорочення ліміту відшкодувань власникам патентів;

4) сприяти розвитку та підтримці компаній, які супроводжують судові процеси та отримують відсоток від прибутку виграшної справи. Тим самим організації, які не в змозі самотійно тривалий час брати участь в судовій справі, будуть мати змогу відстояти власні права на розробку і не попадуть в руки зловмисників.

Для кращого пояснення кожного з заходів слід детальніше розібрати кожен крок та обґрунтувати його. Важливо звернути увагу на вивезення та ввезення в державу продукції, яка містить об'єкти інтелектуальної власності. Адже, таким чином, можна швидко визначити неправомірні дії та активно застосувати заходи протидії.

В Україні присутні певні недопрацьовані аспекти, якими користуються при визначенні новизни товару. Також відбувається збільшення інцидентів при перетині митного кордону України експортних товарів на які було видано патент. Проблема фальсифікації продукції та патентного тролінгу набула національних масштабів і ставить під загрозу економічну безпеку держави. Контроль над дотриманням положень законодавства в сфері інтелектуальної власності (ІВ) найбільше здійснюється митними органами.

Основним механізмом реалізації контролю переміщення товарів є ведення Державною митною службою України митного реєстру об'єктів інтелектуальної власності. Основним завданням включення товарів в реєстр є попередження протиправних дій при перетині товарів через кордон України, з подальшим інформуванням правовласника (представника) про даний випадок або виявлення невідповідних та неправомірно виданих патентів.

Недобросовісна продукція потрапляє в поле зору митниці в таких випадках:

- при ввезенні товару, що містить ознаки порушення прав інтелектуальної власності, на митну територію України;
- при вивезенні товару, що містить ознаки недостоірності прав ІВ;
- при вчиненні інших дій з товарами, що перебувають під митним контролем, що реалізуються на території України і містять антипатентні ознаки, з урахуванням встановлення фактів їх переміщення (ввезення) через митний кордон України.

Одним з головних недоліків є термін розгляду заяв правовими органами про видачу патенту. Сьогодні він становить місячний строк після його державної реєстрації за умови отримання документа про сплату державного мита за його видачу. Термін може бути також продовжено в разі необхідності надання додаткових документів або інформації. Це значним чином гальмує роботу всього механізму захисту прав інтелектуальної власності.

Перед митними експертами ставляться такі основні питання як:

- встановлення однорідності заявлених товарів (послуг);

- встановлення подібності до ступеня змішування або тотожності досліджуваних позначень зареєстрованим;

- встановлення відповідності досліджуваних товарів оригінальній продукції.

З даного визначення можна навести ознаки патентного тролінгу на товар:

- схожість до ступеня змішування або тотожність позначення, нанесеного на однорідний товар, з зареєстрованим товарним знаком;

- відсутність згоди власника авторських прав на використання зареєстрованого товарного знака.

- ускладнення при здійсненні експортних чи імпорتنих операцій при появі недобросовісного власника патенту.

- виявлення патенту на загальновідому продукцію, що може спричинити судові розслідування у майбутньому, між власником патенту та компаніями, що використовують дану продукцію.

Для недопущення даних проблем, українському законодавству слід переглянути нормативно-правову базу та усунути видачу невідповідних патентів, а також інтенсивно виявляти раніше видані недобросовісно отримані патенти та приймати заходи щодо їх ліквідації.

На рис. 1 зображена рекомендована схема, згідно якої буде відбуватись контроль при експорті та імпорті товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності.

Для визначення товарів, що попадають в зону ризику впливу патентних тролів, доцільно скласти статистику експорту та імпорту товарів в Україні. Адже тролі діють за визначеною стратегією. Необхідно здійснити такі дії:

1. Моніторинг патентного ринку. Викуп або ліквідація наявних патентів.

2. Складання списку потенційних об'єктів ризику. Опрацювання «тролінгової» стратегії.

Найбільш успішні «тролінгові фірми» проводять цілеспрямований пошук потрібних патентів на основі інсайдерської інформації щодо планових нововведень у конкретних компаніях. Другим напрямом є діяльність по створенню цілої низки заявок на різні перспективні варіанти розвитку технології, які сформульовані в найзагальнішій і неконкретній формі, і які вони самі не збираються використовувати інакше, ніж для продажу. «Тролям» залишається чекати на створення реального продукту та пред'явити відповідний позов [13].

Відповідно до даних 2020 року (табл. 1) складено список товарів, які експортуються та імпортуються в значних кількостях та потребують найбільшого захисту з боку держави.

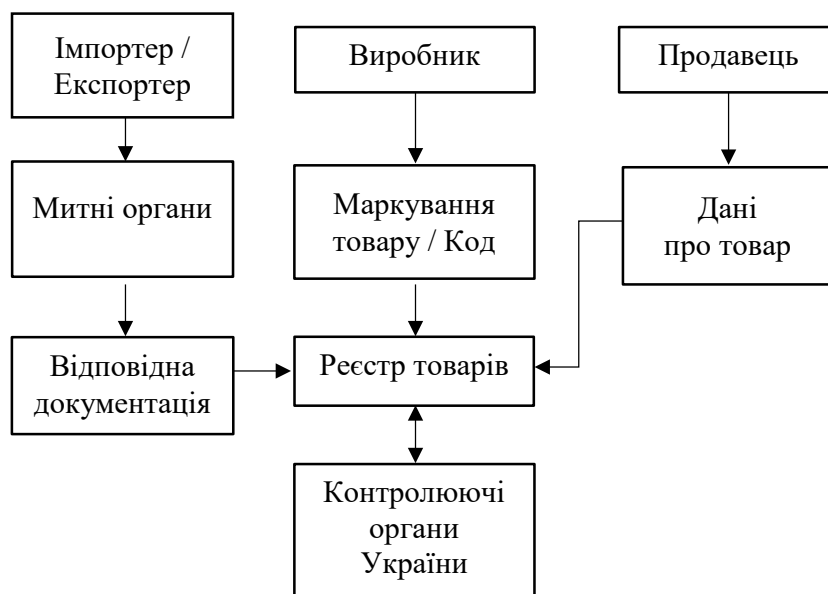

Рис. 1. Схема контролю експорту та імпорту товарів, які містять об'єкти інтелектуальної власності

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 1

Список експортно-імпортних товарів за 2020 рік, які потребують найбільшого захисту з боку держави

№	Назва продукції	Код	Обсяг млрд. грн.
Експорт			
1	Зернові культури	10	9,42
2	Чорні метали	72	7,7
3	Жири та олії тваринного походження...	15	5,77
4	Руди, шкали та зола	26	4,42
5	Електричні машини, обладнання та їх частини...	85	2,55
6	Насіння і плоди олійних рослин...	12	1,85
7	Залишки та відходи харчової промисловості...	23	1,58
8	Реактори ядерні, котли, машини...	84	1,53
9	Деревина, вироби з деревини...	44	1,41
10	Продукти неорганічної хімії...	28	662,1 млн.
Імпорт			
1	Палива мінеральні, нафта та продукти її перегонки...	27	7,96
2	Реактори ядерні, котли, машини...	84	5,87
3	Засоби наземного транспорту...	87	5,5
4	Електричні машини, обладнання та їх частини...	85	5,34
5	Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	39	2,55
6	Фармацевтична продукція	30	2,52
7	Різноманітна хімічна продукція	38	1,33
8	Прилади та апарати оптичні	90	1,24
9	Чорні метали	72	1,04
10	Каучук, гума та вироби з них	40	927,9 млн.

Джерело: складено авторами на основі джерела [14]

Реалізація на практиці зазначених перспективних напрямків вдосконалення митного оформлення об'єктів інтелектуальної власності дозволить не тільки підвищити наповнюваність державного бюджету, а й поліпшити адміністрування захисту об'єктів інтелектуальної власності з метою досягнення балансу інтересів особистості, суспільства і держави.

Забезпечення науково-технічного підходу в системі експертизи промислових зразків та інших об'єктів інтелектуальної власності також відіграє важливе значення. Поряд з цим, слід передбачити електронну публікацію заявки на патент після проходження нею стадії експертизи.

Запровадити швидкий механізм визнання патенту недійсним у разі виявлення патентного тролінгу. Такий захід допоможе оперативно реагувати на виявлення порушення прав інтелектуальної власності та блокуватиме усі протиправні дії зловмисників.

Першим заходом пропонується додатковий адміністративний спосіб анулювання реєстрацій промислових зразків – так званий механізм “postgrantopposition”. Це можливість досудового скасування свідоцтва в Апеляційній палаті. Другий захід передбачає поряд зі створенням вищевказаного механізму ще й розширення переліку об'єктів технологій, на які не поширюється правова охорона, а також надання права будь-якій особі подати мотивоване заперечення проти заявки протягом шести місяців від дати публікації відомостей про заявку на винахід, а також уточнити порядок надання додаткової охорони прав на винаходи [3].

Розробити механізм обов'язкового притягнення до кримінальної чи адміністративної відповідальності недобросовісних патентних тролів. Суміжною дією на підсилення попередньої буде скорочення ліміту відшкодувань власникам патентів. Що в свою чергу демотивуватиме патентних тролів до розвитку даної діяльності та скоротить її проявлення на території нашої держави.

Подальші дії доцільно здійснювати в напрямку розроблення захисних інструментів вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності від патентних тролів та попередження створення аналогічних гравців ринку.

Одним із таких заходів, що потребує деталізованого розгляду та вкладень є правове інвестування. Тим більше саме ця течія набирає популярності в Європі, а в Великобританії, Австралії та США такий вид діяльності практикують з XIX століття.

Слід описати процес здійснення та функціонування даного виду діяльності. Існує безліч невеликих компаній, що не в змозі бути задіяними в довгострокових судових процесах, тому вимушені виплатити компенсацію за використання запатентованої продукції троллю, що діяв недобросовісно. Оскільки в Україні немає достатньої підтримки малого та середнього бізнесу, потрібно впроваджувати нові інструменти допомоги постраждалим організаціям.

Спеціально для тих, хто бажає діяти в рамках закону, на світ з'явився інструмент під назвою litigation funding (legal financing, third-party funding, lawsuit loans). Це спеціальний механізм фінансування судових витрат, при якому інвестор надає учасникам процесу (позивачам або юрфірмам) фінансування в обмін на частку в вигравші, присуджується за підсумками суду. Як правило, інвестор сподівається отримати мінімум 15-20% доходу на вкладений ним капітал в залежності від ситуації. Процес вибору об'єкта (тобто позову) для інвестування переводиться від компанії до компанії; проте, в цілому можна сказати, що інвестори використовують кількісний аналіз, щоб визначити ймовірність результату справи.

Можна виділити дві основні причини, чому ринок litigation finance і його нечисленні гравці – хороша інвестиція, хоча б з точки зору диверсифікації.

По-перше, прибутковість вкладень ніяк не корелює з фондовим ринком. Безумовно, причиною позовів можуть стати події, так чи інакше пов'язані з ринком (наприклад, інсайдерська торгівля), однак на результат процесу не впливають ні торговельні війни, ні рецесії.

По-друге, litigation finance пропонує (поки) неймовірно для інших фінансових інструментів прибутковість – до 36%. Це прямий наслідок високих вхідних бар'єрів в галузь, які, крім наявності значної кількості довгих грошей, припускають ще й велику кількість зв'язків серед юридичних фірм, суддів. Втім, як прогнозується, в найближчі кілька років прибутковості все одно будуть вищі за середньоринкові.

Даний вид інвестування коштів в збільшення кількості компаній, які супроводжують судовий процес, дозволить збільшити прибутки держави та зменшувати втрати гравців середнього бізнесу на ринку, тим самим вирішуючи проблему з патентними троллями. Невеликі компанії зможуть відстоювати свої права на продукт, а недобросовісні власники патентів позбуватимуться патентів та змінюватимуть свій вид діяльності.

Переглянувши запропоновані варіанти вирішення проблем, можна сказати, що для патентного тролінгу, як одного з видів порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності, характерне використання прогалин у законодавстві для отримання патенту на певний об'єкт, який не відповідає вимогам патентоздатності. Тому, аби не допускати можливостей виникнення проблеми, слід спочатку удосконалити законодавчу систему України та підвищити ефективність роботи контролюючих органів. Для вирішення уже існуючих проблем доцільно скоротити мотивацію патентних тролів для поширення даного виду діяльності та скоротити видання патентів і забезпечити покращення рівня експертизи на виявлення новизни. Головним заходом щодо покращення ситуації на ринку залишається здійснення інвестицій в створення компаній, що допомагатимуть в боротьбі з патентними троллями в ході судових засідань.

Захист прав на об'єкти інтелектуальної власності здійснюється згідно з кодексами України (Кримінальним [15], Цивільним [16], Господарським [17], Митним [18] та Кодексом про адміністративні правопорушення [19]) та відповідними Законами України. Відповідно до цих законів відбудеться регулювання даної діяльності. Покращення усіх нюансів в їх функціонуванні знизить ризик появи нових інцидентів, зв'язаних з патентним тролінгом.

Висновки. Як підсумок можна зазначити, що питання інтелектуальної власності в нашій державі починає набирати більших

обертів. Кожне підприємство хоче бути впевненим у безпечності своїх прав на продукцію та спокійно займатись зовнішньоекономічною діяльністю.

У зв'язку із негативною ситуацією на ринку, потрібно на державному рівні, через внесення змін у законодавство, кардинально змінювати саму процедуру визнання права особи на той чи інший об'єкт інтелектуальної власності. Адже сьогодні матеріальні цінності створюються за рахунок запровадження нових технологій, тобто використання творчих знань у виробництві товарів та послуг.

Оскільки в наш час патентний тролінг стає досить прибутковим бізнесом, потрібно використати з найбільшою ефективністю варіанти вирішення проблеми:

- перегляд законодавчої системи України та вивчення ряду юридичних упущень в ній;
- надати можливість оскаржувати патенти;
- знизити заохочення тролів до отримання патентів;

- інвестувати в підприємства, які будуть відстоювати права постраждалих компаній від патентних тролів у затяжних судових засіданнях.

Скориставшись усіма наведеними рекомендаціями можна вирішити проблеми охорони прав інтелектуальної власності.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження доцільно здійснювати в напрямку розроблення захисних інструментів вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності від патентних тролів та попередження створення аналогічних гравців ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрощук Г.О. Патентний тролінг проти інновацій: стан, тенденції, загрози. *Право та інноваційне суспільство: електрон. наук. вид. Нац. акад. прав. наук України*. 2013. № 1. С. 70–88.
2. Черниш Р.Ф. «Патентний тролінг» як передумова до загострення суспільно-політичної ситуації в державі та формування негативного іміджу України на міжнародній арені (за прикладом Житомирської області). *Часопис Київського університету права. Проблеми права інтелектуальної власності*. 2016. № 2. С. 260–263.
3. В Україні проведуть патентну реформу. 2019. *За даними інформаційно-правової системи Ліга: Закон*. URL: https://biz.ligazakon.net/ua/news/190266_v-ukran-provedut-patentnu-reformu
4. Що таке патентний тролінг? URL: <https://taxlink.ua/ua/analytics/intelektualna-vlasnist/shcho-take-patentniy-troling/>
5. Левковець О.М. Інтелектуальна власність як ресурс розвитку: дилема трансферу технологій. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Сер. : Економічна теорія та право*. 2014. № 3. С. 59–75.
6. Правове регулювання інтелектуальної власності в Україні. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4487
7. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>
8. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15.12.1993 № 3689-XII. Дата оновлення: 14.10.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>
9. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 15.12.1993 № 3688-XII. Дата оновлення: 14.10.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>

10. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 № 3687-XII. Дата оновлення: 14.10.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text>
11. Про охорону прав на сорти рослин : Закон України від 21.04.1993 № 3116-XII. Дата оновлення: 16.10.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12#Text>
12. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем : Закон України від 21 грудня 2000 року № 2188-III. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/z970621?ed=2002_07_04
13. Вплив «патентного тролінгу» на соціально-економічний стан в Україні. URL: <http://rp.dsum.edu.ua/bitstream/123456789/325/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%94%D0%BE%D0%BD%D0%94%D0%A3%D0%A3%2C%20%D0%B2%D0%B8%D0%BF.%20302%2C%202017-177-186.pdf>
14. Державна митна служба України. URL: <https://bi.customs.gov.ua/uk/trade/>
15. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
16. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
17. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
18. Митний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
19. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

REFERENCES:

1. Androschuk G.O. (2013) Patentnyi trolinh proty innovatsii: stan, tendentsii, zahrozy [Patent trolling against innovation: status, trends, threats]. *Law and innovation society: electron. Science. view. Nat. acad. right. Sciences of Ukraine*, 1, 70–88.
2. Chernysh R.F. (2016) «Patentnyi trolinh» yak peredumova do zahostrennia suspilno- politychnoi sytuatsii v derzhavi ta formuvannia nehatyvnoho imidzhu Ukrainy na mizhnarodnii areni (za prykladom Zhytomyrskoi oblasti) ["Patent trolling" as a prerequisite for the aggravation of the socio-political situation in the country and the formation of a negative image of Ukraine in the international arena (following the example of Zhytomyr region)]. *Journal of Kyiv University of Law. Problems of intellectual property law*, 2, 260–263.
3. V Ukraini provedut patentnu reformu [Patent reform will be carried out in Ukraine]. According to the information and legal system League: Law. 2019. Available at: https://biz.ligazakon.net/ua/news/190266_v-ukran-provedut-patentnu-reformu
4. Shcho take patentnyi trolinh? [What is patent trolling?]. Available at: <https://taxlink.ua/en/analytics/intelektual-na-vlasnist/shcho-take-patentny-troling/> (accessed 18.11.2021)
5. Levkovets O.M. (2014) Intelektualna vlasnist yak resurs rozvytku: dylema transferu tekhnolohii. [Intellectual property as a resource of development: the dilemma of technology transfer]. *Bulletin of the National Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise. Ser.: Economic theory and law*, 3, 59–75.
6. Pravove rehuliuвання intelektualnoi vlasnosti v Ukraini [Legal regulation of intellectual property in Ukraine]. Available at: https://minjust.gov.ua/m/str_4487
7. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993) The Law of Ukraine «On copyright and related rights». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993) The Law of Ukraine «On protection of rights to marks for goods and services». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993) The Law of Ukraine «On protection of rights to industrial designs». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>
10. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993) The Law of Ukraine «On protection of rights to inventions and utility models». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text>
11. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993) The Law of Ukraine «On protection of rights to plant varieties». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12#Text>
12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000) The Law of Ukraine «On protection of rights to topography of integrated circuits». Available at: https://ips.ligazakon.net/document/view/z970621?ed=2002_07_04
13. Vplyv «patentnoho trolinhu» na sotsialnoekonomichni stan v Ukraini [The impact of "patent trolling" on the socio-economic situation in Ukraine]. Available at: <http://rp.dsum.edu.ua/bitstream/123456789/325/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%94%D0%BE%D0%BD%D0%94%D0%A3%D0%A3%2C%20%D0%B2%D0%B8%D0%BF.%20302%2C%202017-177-186.pdf>
14. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy [State Customs Service of Ukraine]. Available at: <https://bi.customs.gov.ua/uk/trade/>
15. Кримінальний кодекс України [Criminal Codex of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

16. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Codex of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
17. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Commercial Codex of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
18. Mytnyi kodeks Ukrainy [Customs Codex of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
19. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Codex of Ukraine on Administrative Offenses]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>